

EMOCIONALNA INTELIGENCIJA U ADOLESCENATA S MOTORIČKIM POREMEĆAJIMA I KRONIČNIM BOLESTIMA

JASMINKA HORVATIC*

Primljeno: travanj 2003.
Prihvaćeno: svibanj 2003.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 376.2:159.9

Emocionalna inteligencija uključuje sposobnosti "procjene i izražavanja emocija; sposobnost uviđanja i generiranja osjećanja koja olakšavaju mišljenje; sposobnost razumijevanja emocija i znanje o emocijama; i sposobnost reguliranja emocija u svrhu promocije emocionalnog i intelektualnog razvoja" (prema Salovey i Mayer, 1997.). Uпитnik emocionalne kompetencije UEK-45 (Takšić, 2002.) primijenjen je na prigodnom uzorku adolescenata s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima, koji postižu prosječne rezultate u testovima tzv. akademske inteligencije, a na rehabilitaciji su u Centru "Dubrava". Motorički poremećaji posljedica su neuromišičnih bolesti, politrauma i tumora mozga, dok se kronične bolesti uglavnom odnose na dijabetes, hemofiliju i disfunkcije rada srca i bubrega. Distribucija motoričkih deficita je od diskretnih do velikih. Prikazat će se rezultati postignuća u Uпитniku emocionalne kompetencije u odnosu na funkcionalnu težinu motoričkih deficita. Rezultat u Testu emocionalne kompetencije definiran je postignućem na: 1. skali percepcije emocija, 2. skali sposobnosti izražavanja emocija, 3. na skali sposobnosti upravljanja emocijama te ukupni rezultat cijele skale UEK-45 (Takšić, 2002.). Funkcionalna težina motoričkih poremećaja sadrži tri kategorije: 1. potpuna samostalnost, 2. djelomična samostalnost i 3. potpuna ovisnost o pomoći druge osobe.

Ključne riječi: emocionalna inteligencija, motorički poremećaji, kronične bolesti

Zahvaljujem Doc.dr.sc. Vladimiru Takšić s Odsjeka za psihologiju Sveučilišta u Rijeci, što mi je dozvolilo korištenje Uпитnika emocionalne kompetencije koji je konstruirao, a također i svoje radove, bez čega ne bi bilo moguće provesti ovo istraživanje.

Uvod

Različiti su kriteriji procjene inteligencije u različitim kulturama. Prema Petz i sur. (1992.) "inteligencija je svojstvo uspješnog snalaženja jedinke u novim situacijama, u kojima ne pomaže stereotipno ponašanje, a niti učenjem stečene navike, vještine i znanja. Za razliku od ovih neplastičnih i reproduktivnih oblika ponašanja koja su korisna samo u nekim prilikama, inteligencija je svojstvo jedinke da pronalazi nove, prilagođene reakcije u prilikama bilo koje vrste."

Tijekom posljednjeg stoljeća postavljeno je više modela inteligencije i razvijeni su instrumenti za mjerenje verbalnih i neverbalnih sposo-

bnosti, apstraktnog mišljenja, pažnje, sposobnosti obrade informacija i vizualno – motoričkih sposobnosti.

Eysenck razlikuje tri dimenzije inteligencije. Biološku, koja je definirana biokemijskim procesima i genetskom osnovom. Socijalna inteligencija podrazumijeva efikasnost upotrebe inteligencije u svakodnevnom životu, a psihometrijsko značenje je definirano uspjehom u testovima inteligencije.

Gardner je postavio teoriju multiple inteligencije prema kojoj je inteligencija mnogo više od kvocijenta inteligencije, jer visoki rezultat u testovima inteligencije nije isključivi prediktor uspjeha ili neuspjeha. Njegova multidisciplinarna

* jasminka.horvatic@zg.htnet.hr

teorija bazira se na interdisciplinarnim istraživanjima psihologije, biologije, sociologije, antropologije, umjetnosti i humanističkih znanosti.

Istraživanjima je utvrđeno da "IQ čini tek oko 20% faktora koji određuju životni uspjeh, čime je 80% ostavljeno ostalim utjecajima. Konačni položaj neke osobe u društvu pretežno određuju neki faktori koji nemaju veze s IQ-em, a nalaze se u rasponu od društvene klase do čiste sreće." (prema Goleman, 1997., str. 34.).

Vjerojatno je dio tih "ostalih faktora" sadržan i u emocionalnoj inteligenciji definiranoj "spособnostima kao što je mogućnost motiviranja samoga sebe i ustrajanju unatoč poteškoćama i frustracijama; obuzdavanje impulzivnosti i odgađanja trenutka primanja nagrade; reguliranje svojih raspoloženja i onemogućavanje uzrujanosti da zaguši sposobnost razmišljanja; suosjećanje i nadanje." (prema Goleman, 1997., str.34).

Konstrukat emocionalne inteligencije prema Takšić (2002.) razvio se na Sternbergovom (Sternberg & Kaufman, 1998.) "zapažanju da inteligentno ponašanje u svakodnevnom životu nije ono koje je potrebno za odgovaranje na testovima inteligencije, već da snalaženje u realnim životnim situacijama zahtijeva drugačije sposobnosti. Prototip "svakodnevno" ili praktično inteligentne osobe karakteriziran je sposobnošću rješavanja problema, socijalnom kompetentnošću, karakternošću te interesom za učenjem i kulturom."

Konstrukat emocionalne inteligencije pojavljuje se u psihologiji 1990. godine, a popularnost knjige "Emocionalna inteligencija – zašto je važnija od inteligencije" doprinosi interesu njenog istraživanja. "Emocionalna inteligencija uključuje sposobnost brzog zapažanja, procjene i izražavanja emocija; sposobnost uviđanja i generiranja osjećaja koji olakšavaju mišljenje; sposobnost razumijevanja emocija i znanje o emocijama kao i sposobnost reguliranja emocija s ciljem promocije emocionalnog i intelektualnog razvoja" (Mayer & Salovey, 1993.). Kierstead (1999.) navodi da je "koncept emocionalne inteligencije kišobran termin koji pokriva kolekciju individualnih vještina i dispozicija, koje se

obično opisuju kao vještine lakoće uspostavljanja inter i intrapersonalnih odnosa, a koje su izvan tradicionalnog područja specifičnih znanja, generalne inteligencije i tehničkih ili profesionalnih vještina."

Pojavom konstrukta emocionalne inteligencije, postavilo se pitanje njene povezanosti s akademskom inteligencijom. Korteks je sjedište racionalnog uma, a amigdale i limbički sustav odgovorni su za funkcioniranje emocija. Dihotomija racionalno-emocionalno postoji, ali na način sinergičnog djelovanja, tako da racionalna komponenta regulira emocionalnu i obrnuto. Za akademsku inteligenciju se tvrdi da je relativno stabilna dimenzija od šeste godine života dok je na razvoj emocionalne inteligencije moguće utjecati učenjem.

Istraživanja pokazuju da je u razvoju emocionalne inteligencije važan roditeljski stil odgoja, kojim se bez obzira na rezultat u akademskoj inteligenciji, mogu djetetu poboljšati izgledi za uspjeh u životu. Tri bazična stila odgoja djece (prema Shapiro, 1998.) jesu: autoritarni, permissivni i autoritativni. Autoritarni roditelji postavljaju čvrste zahtjeve pa su njihova djeca nesretna, povučena i nepovjerljiva te ne prolaze dobro u životu. Djeca permisivnih roditelja, također, jer nemaju definirane zahtjeve i granice, što ih čini nesigurnima. Autoritativni roditelji postavljaju jasne granice, djetetu daju nježnost, traže odgovornost, ali poštuju neovisnost. Dakle, "autoritativni roditelji imaju najveće izgleda da odgoje samopouzdanu, neovisnu, maštovitu, prilagodljivo i omiljeno dijete – dijete s visokim stupnjem emocionalne inteligencije" (Shapiro, 1998. str.30.).

Psihofizički razvoj djece s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima razlikuje se od zdrave populacije. Uzroci razlika nalaze se u fiziološkoj podlozi svakog pojedinca, koji definira intelektualni i emocionalni razvoj te stilove roditeljskog odgoja. Roditeljske traume zbog toga što imaju motorički oštećeno ili kronično bolesno dijete, mijenja njihovu percepciju odgoja. Rane višestruke separacije ove djece od roditelja zbog čestih hospitalizacija i podvrga-

vanja različitim rehabilitacijskim programima predstavljaju za njih traumatsko iskustvo, za koje je bilo potrebno razviti različite adaptacijske mehanizme. Pitanje je jesu li različiti adaptacijski mehanizmi, pa tako i emocionalna inteligencija, u povezanosti s težinom motoričkih poremećaja ili kronične bolesti, odnosno sa stupnjem funkcionalne samostalnosti.

Problem istraživanja

Utvrđiti postoji li povezanost između funkcionalne samostalnosti (mjerene Barthelovim indeksom, Mahoney & Barthel, 1965.) i rezultata u Upitniku emocionalne kompetencije UEK-45 (Takšić, 2000.) u adolescenata i adolescentica s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima, a čiji su rezultati u testovima akademske inteligencije u širim granicama prosjeka.

Cilj istraživanja

Kako cijeli ljudski organizam teži biti u homeostazi, pitanje je kako se uz usklađivanje ovih dviju inteligencija usklađuju i motorički poremećaji te poremećaji u funkcioniranju dijelova organizma koji su uzrokovani kroničnim bolestima. Provjerit će se kolika je povezanost između ovih dviju inteligencija i funkcionalne samostalnosti u adolescenata s kroničnim bolestima i motoričkim poremećajima. Također će se utvrditi postojanje razlika rezultata po kriteriju spola. Cilj istraživanja je utvrđivanje dominantnih faktora emocionalne kompetencije u adolescenata s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima.

Hipoteza istraživanja

Bazirana je na biopsihosocijalnom modelu (Kovačević i dr., 1988., Prstačić i dr. 2002.), prema kojemu je svaka osoba uravnotežena biopsihosocijalna struktura. Narušenost bilo kojeg dijela ove strukture, mijenja ostale dijelove, kako bi bili u homeostazi. Prema tome, narušavanje motoričkih funkcija i/ili zdravlja, rezultira različitim kompenzacijskim mehanizmima u drugim strukturama. Kako je predmet ovog istraživanja odnos između motoričkih deficita i rezultata u Upitniku emocionalne kompetencije,

za pretpostaviti je da uradak u Upitniku emocionalne kompetencije (UEK-45, Takšić, 2000.) korelira s rezultatom u Barthelovom indeksu funkcionalne samostalnosti (Mahoney & Barthel, 1965.) u adolescenata s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima.

Metode rada

Za svakog ispitanika jednokratno je učinjena procjena funkcionalne samostalnosti primjenom Barthelovog indeksa (Mahoney & Barthel, 1965.). Procjenu su načinili fizioterapeut i radni terapeut. Primijenjen je upitnik emocionalne kompetencije (UEK-45, Takšić 2000.). Korišteni su podaci o akademskoj inteligenciji iz postojeće dokumentacije (primjenom Wechslerove skale inteligencije, Wechsler 1955., rev. 1986.) te je primijenjen test Ravenove standardne progresivne matrice (Raven, 1956.).

Uzorak ispitanika

Korišten je prigodni uzorak ispitanika koji su na rehabilitaciji u Centru Dubrava u Zagrebu, a kojima je utvrđen motorički poremećaj ili kronična bolest. Uzorak čini 128 adolescenata kronološke dobi od 16 do 20 godina, koji pohađaju jedan od programa srednjoškolskog obrazovanja. Motorički poremećaji posljedica su: traume glave s potresom mozga uz gubitak svijesti, stanja poslije kome, stanje poslije operacije tumora mozga, skolioza, amputacije gornjih ili donjih ekstremiteta, aplazije ekstremiteta, multiple skleroze, intrakranijalnog krvarenja, progresivne mišićne distrofije, diabetesa, disfunkcije rada srca i bubrega, epidermolize, neuroblastoma, hemofilije. Uzorak čine ispitanici oba spola i to: 71 ispitanik muškog spola i 57 djevojaka.

Mjerni instrumenti

Barthelov indeks funkcionalne samostalnosti (Mahoney & Barthel, 1965.) je medicinski instrument koji služi evaluaciji funkcionalne samostalnosti. Funkcionalna samostalnost definirana je u deset područja procjene: osobna higijena, kupanje, hranjenje, korištenje WC-a, korištenje stubišta, oblačenje i svlačenje odjeće, kontrola sto-

lice i mokrenja, prijelaz stolac-krevet, ustajanje – sjedanje, korištenje invalidskih kolica. Sukladno postignutim rezultatima u ovoj skali procjene, adolescente smo podijelili u tri kategorije prema funkcionalnoj samostalnosti na: samostalne, djelomično ovisne o pomoći druge osobe i potpuno ovisne o pomoći druge osobe.

Wechslerova skala inteligencije (Wechsler, 1956., revizija 1986.) sadrži subtestove verbalne i neverbalne inteligencije. Verbalnu skalu čine subtestovi: opće informiranosti, općeg shvaćanja, pronalaženja sličnosti, pamćenje, matematičko-logičko mišljenje i verbalne fluentnosti. Neverbalnu seriju čine subtestovi: dopunjavanje slika, svrstavanje slika, test slaganja kocaka, slaganje figura i šifriranje. Rezultat ispitivanja ovom skalom iskazuje se kao verbalni IQ, neverbalni IQ i ukupni ili generalni IQ. U ovom istraživanju korišten je samo generalni IQ. Standardne Ravenove progresivne matrice (Raven, 1956.) služe za mjerenje eduktivne i reproduktivne komponente g-faktora inteligencije. Eduktivna komponenta jest sposobnost uviđanja, izlučivanja smisla iz zbrke, sposobnost stvaranja pretežito neverbalnih konstrukata. Reprodaktivna sposobnost razumijeva poznavanje skupa verbalnih informacija koje pripadaju nekoj kulturi. Test sadrži 60 zadataka raspodijeljenih u pet serija. Postignuće u ovom testu definirano je kao IQ. Upitnik emocionalne kompetencije (UEK – 45, Takšić, 2000.). Upitnik sadrži 45 čestica. Ispitanik introspekcijom na Likertovoj skali od 1 do 5 procjenjuje stupanj slaganja s pojedinom tvrdnjom. Takšić (2000.) je faktorskom analizom utvrdio postojanje triju faktora koje mjeri Upitnik emocionalne kompetencije i to: 1. faktor percepcije emocija (P), 2. faktor sposobnosti izražavanja emocija (I) i 3. faktor sposobnosti upravljanja emocijama (U). Sukladno faktorskom modelu postoje i tri skale kojima se određuju postignuća, a također i ukupni uradak u Upitniku.

Uzorak varijabli

Nezavisne varijable u istraživanju su: razina funkcionalne samostalnosti definirana Barthelovim indeksom, postignuće u testovima akademske inteligencije i spol.

Zavisna varijabla je uradak u Upitniku emocionalne kompetencije (UEK –45, Takšić, 2000.).

Način provođenja istraživanja

Ispitivanje motoričkog statusa je provedeno jednokratnom primjenom Barthelovog indeksa funkcionalne samostalnosti, na osnovi kojih rezultata su ispitanici, prema procjeni fizioterapeuta i radnih terapeuta, podijeljeni u tri skupine. Akademska inteligencija je rezultat dobiven jednokratnim ispitivanjem primjenom Wechslerove skale inteligencije (Wechsler, 1958., rev.1986.) (korišteni su rezultati Komisije za kategorizaciju) i Ravenovih progresivnih matrica (Raven, 1956.). Emocionalna kompetencija je rezultat jednokratnog ispitivanja Upitnikom emocionalne kompetencije UEK-45 (Takšić, 2000.) i to kao kompozit triju faktora: 1. P -percepcija i razumijevanje emocija, 2. I -sposobnost izražavanja emocija i 3. U -sposobnost upravljanja emocijama. Ispitivanje je provedeno individualno za sve ispitanike.

Metode obrade podataka

Faktorskom analizom utvrđen je latentni prostor varijabli: funkcionalna samostalnost (rezultat Barthelovog indeksa funkcionalne samostalnosti (Mahoney & Barthel, 1965.) - postignuće u testovima akademske inteligencije (Wechslerov test inteligencije (Wechsler, 1955.,rev.1986.) i Standardne Ravenove progresivne matrice (Raven, 1956.)) - postignuće u Upitniku emocionalne kompetencije UEK-45 (Takšić, 2000.). Diskriminacijskom analizom utvrđene su razlike između rezultata adolescenata u Upitniku emocionalne kompetencije po kriteriju funkcionalne samostalnosti i po kriteriju spola, a čiji su rezultati u testovima akademske inteligencije u širim granicama prosjeka.

Rezultati i diskusija

Prigodni uzorak čine ispitanici kojima je rezultat u testovima akademske inteligencije u širim granicama prosjeka u oba primijenjena testa (Wechslerov test inteligencije i Standardne Ravenove progresivne matrice). Diskriminacijskom analizom rezultata za sve dimenzije (postignuće u testovima akademske inteligencije i rezultati u skalama Upitnika emocionalne kompetencije) između muških i ženskih ispitanika utvrđeno je postojanje statistički značajne razlike između rezultata dobivenih promjenom Upitnika emocionalne kompetencije kod adolescenata i adolescentica u dimenziji sposobnosti percepcije emocija (P), koja je "najsličnija komponenti emocionalne osjetljivosti iz Inventara socijalnih vještina, koju Riggio i Barbara Trockmorton definiraju kao vještinu primanja i dekodiranja neverbalnih poruka" (prema Takšić, 2000.) Tablica 1. Emocionalna osjetljivost i empatija čine komponentu percepcije i razumijevanja emocija. Po kriteriju spola utvrđena je statistički značajna razlika između rezultata postignutih u skali percepcije emocija (P) Upitnika emocionalne kompetencije na razini značajnosti od 5% ($p=0.028$), pri čemu su adolescentice postigle bolje rezultate od adolescenata. U ostalim dimenzijama nije nađena statistički značajna razlika između muških i žen-

skih ispitanika. Prema tome, ženska djeca bolje koriste percepciju emocija u socijalnoj adaptaciji, što vjerojatno doprinosi njihovoj većoj uspješnosti u školskom sustavu i kada im je objektivno znanje i akademska inteligencija relativno niža od očekivane u odnosu na školske ocjene. Faktorskom analizom šest komponenti, koje čine rezultati adolescenata adolescentica u testovima akademske inteligencije (Wechslerova skala i Standardne Ravenove progresivne matrice) i u skalama Upitnika emocionalne kompetencije ekstrahirana su dva faktora. Prvi faktor je faktor emocionalne kompetencije, a drugi faktor je akademska inteligencija. Ovaj je rezultat sukladan ranijim istraživanjima o postojanju dvije relativno nezavisne inteligencije. Izračunata je Pearsonova korelacija između faktora emocionalne kompetencije i faktora akademske inteligencije. Ona je niska i negativna ($r=-0.12$) što je u skladu sa rezultatima ranijih istraživanja o nezavisnosti rezultata u testovima akademske inteligencije i emocionalne kompetencije.

Tablica 2. Prikaz korelacija rezultata faktora 1 (emocionalne kompetencije) i 2 (akademske inteligencije), rezultata u testovima akademske inteligencije (IQ -S- Standardne Ravenove progresivne matrice, IQ-K – Wechslerov test

Tablica 1. Analiza varijance po kriteriju spola s obzirom na sve varijable

VARIJABLE	BROJ STUPNJEVA SLOBODE	RAZLIKE ARITMETIČKE SREDINE	F-OMJER	STATISTIČKA ZNAČAJNOST p
IQ-K	1	0,705	0,004	0,953
IQ-S	1	171,422	0,840	0,361
U	1	4,401	0,052	0,821
I	1	9,851	0,075	0,785
P	1	714,623	4,935	0,028
UKUPNO	1	1022,017	1,474	0,227

Legenda:

IQ-K i IQ-S-rezultati u testovima akademske inteligencije

U, I, P, UKUPNO-rezultati u Upitniku emocionalne kompetencije

Tablica 2. Prikaz korelacija rezultata faktora 1 (emocionalne kompetencije) i 2 (akademske inteligencije)

	FAKTOR 1	FAKTOR 2	U	P	I	IQ-S	IQ-K
FAKTOR 1	1,00	-0,12	0,67	0,78	0,78	0,52	0,50
FAKTOR 2	-0,12	1,00	-0,29	-0,48	-0,35	0,75	0,76
U	0,67	-0,29	1,00	0,46	0,37	0,11	0,06
P	0,78	-0,48	0,46	1,00	0,53	0,11	0,08
I	0,78	-0,35	0,37	0,53	1,00	0,21	0,22
IQ-S	0,52	0,75	0,11	0,11	0,21	1,00	0,90
IQ-K	0,50	0,76	0,06	0,08	0,22	0,90	1,00

statistička značajnost $p < 0.05$ statistička značajnost $p < 0.01$

inteligencije) i rezultata emocionalne kompetencije (U, I, P– Upitnik emocionalne kompetencije) S faktorom emocionalne kompetencije nađene su visoke pozitivne korelacije s rezultatima u sve tri skale Upitnika emocionalne kompetencije. Nešto su niže korelacije s akademskom inteligencijom. Faktor emocionalne inteligencije pokriva, dakle, obje inteligencije, ali je veća saturacija s emocionalnom komponentom. Ovi su rezultati u skladu s rezultatima istraživanja i teoretskim modelima o sukladnom funkcioniranju akademske i emocionalne inteligencije. Naime, Wechslerov test inteligencije mjeri i faktore socijalne, odnosno emocionalne kompetencije pa je logično postojanje pozitivne korelacije između tih rezultata. Visoke značajne pozitivne korelacije na razini od

($p < 0.01$) nađene su između rezultata u testovima akademske inteligencije s faktorom emocionalne inteligencije. Rezultati skale emocionalne kompetencije su u negativnoj korelaciji s faktorom akademske inteligencije. Tablica 3. sadrži prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između rezultata u testovima akademske inteligencije i rezultata u skalama Upitnika emocionalne kompetencije. Značajna korelacija na razini $p < 0.05$ nađena je samo između rezultata akademske inteligencije i rezultata u skali sposobnosti izražavanja emocija, odnosno regulacije i kontrole emocija (I) u Upitniku emocionalne kompetencije. Korelacija iznosi $r = 0.21$ i $r = 0.22$. Ostale korelacije su niske pozitivne i nisu značajne. Postoji dio zajedničke varijance između akademske inteli-

Tablica 3. Prikaz korelacija rezultata u testovima akademske inteligencije

VARIJABLE	U	P	I	IQ-S	IQ-K	UKUPNO
U	1,00	0,46	0,37	0,11	0,06	0,72
P	0,46	1,00	0,53	0,11	0,08	0,86
I	0,37	0,53	1,00	0,21	0,22	0,81
IQ-S	0,11	0,11	0,21	1,00	0,90	0,18
IQ-K	0,06	0,08	0,22	0,90	1,00	0,15
UKUPNO	0,72	0,86	0,81	0,18	0,15	1,00

statistička značajnost na $p < 0.05$ statistička značajnost na $p < 0.01$

gencije i emocionalne kompetencije. Prema istraživanju (Takšić, 2000.) dimenzija regulacije i kontrole emocija u relativno je visokoj pozitivnoj korelaciji sa samopoštovanjem, osobnom (ne) kompetentnošću i ustrajnošću. Već zbog bioloških deficita, adolescenti ove skupine trenirani su na veću ustrajnost, kako bi mogli kompenzirati motoričke poremećaje. Tablica 3. Prikaz korelacija rezultata u testovima akademske inteligencije (Wechslerov test inteligencije=IQ-K, Standardne Ravenove progresivne matrice =IQ-S) i rezultata u Upitniku emocionalne kompetencije (U=upravljanje emocijama, P=percepcija emocija, I=sposobnost izražavanja emocija, UKUPNO =U+P+I) Po kriteriju funkcionalne samostalnosti nisu nađene statistički značajne razlike rezultata dobivenih primjenom Upitnika emocionalne kompetencije (Takšić, 2000.). Također nisu nađene statistički značajne razlike između rezultata dobivenih primjenom dva testa inteligencije (Wechslerov test inteligencije i Standardne Ravenove progresivne matrice) po kriteriju funkcionalne samostalnosti, kod adolescenata s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima.

Zaključak

Rezultati istraživanja pokazuju da nije utvrđena statistički značajna povezanost između funkcionalne samostalnosti i rezultata dobivenih primjenom Upitnika emocionalne kompetencije u adolescenata s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima, u kojih su rezultati akademske inteligencije u širim granicama prosjeka. Utvrđena je značajna razlika u postignuću na skali percepcije emocija (P) Upitnika emocionalne kompetencije između muških i ženskih ispitanika, na razini značajnosti $p < 0.05$. Adolescentice su postigle značajno bolje rezultate od adolescenata. Značajna korelacija na razini $p < 0.05$ nađena je između rezultata akademske inteligencije i rezultata u skali sposobnosti izražavanja emocija, odnosno regulacije i kontrole emocija (I) u Upitniku emocionalne kompetencije. Kako je istraživanje provedeno na prigodnom uzorku adolescenata s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima, rezultati se nikako ne mogu generalizirati, već mogu poslužiti za daljnja istraživanja, budući da je Upitnik emocionalne kompetencije po prvi puta primijenjen na ovoj populaciji.

Emotional intelligence in adolescents with motor disorders and chronic disease

Abstract

Emotional intelligence includes ability of "identifying emotions, emotional facilitation, understanding emotions and managing emotions" (Salovey and Mayer, 1997.). Emotional competency questioner UEK-45 (Takšić, 2002.) is used on adolescent group that suffers from motoric disorder and chronic disease, which achieved average result according to standard intelligence scale and are under rehabilitation treatment in Center "Dubrava". Motoric disorders are caused by neuromuscular illness; poly-traumatic events and brain cancer while the chronic diseases are generally related to diabetes, hemophilia and heart and kidney dysfunctions. Motoric disorders distribution range is from small to large. The result from Emotional competency questioner will be shown in relation to functional level of motoric disorders. The result from UEK-45 is presented according to achievement in the: 1. emotion perception scale, 2. emotion expression capability scale, 3. emotion manipulation capability scale and complete scale UEK-45 (Takšić, 2002.). Functional level of motoric disorders consists of three categories: 1. complete self-dependency, 2. partial self-dependency and 3. complete dependence on other.

Key words: *emotional intelligence, motoric disorder, chronic diseases*

Literatura

- Berger (1982): Psihodijagnostika, Nolit, Beograd-Zagreb.
- Fulgosi, A. (1985.): Psihologija ličnosti, Školska knjiga, Zagreb.
- Gardner, H. & Kornhaber, M.L. & Warren, K.W. (1999.): Inteligencija, različita gledišta, Slap, Jastrebarsko.
- Goleman D. (1997.): Emocionalna inteligencija, zašto je važnija od kvocijenta inteligencije, Mozaik knjiga, Zagreb.
- Kierstead J. (1999.): Human resource Management Trends and Issues: Emotional Intelligence (EI) in the Workplace.
- Kovačević, V., Stančić V., Mejovšek, M. (1998): Osnove teorije defektologije, Fakultet za defektologiju u Zagrebu, Zagreb.
- Meyer, J.D. & Salovey P.: (1993): The intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*, 17, (4), 433 - 442.
- Petz, B. (ur) (1992.): Psihologijski riječnik, Prosvjeta, Zagreb.
- Prstačić, M., Sabol, R., Kraljević, N. (2002): biopsihosocijalni model i uvod u sofrologiju, u: Umjetnost i znanost u razvoju životnog potencijala, Hvar.
- Raven (1956.): Standardne progresivne matrice
- Salovey P. & Sluyter (1997) Emotional development and emotional intelligence: educational implications
- Shapiro L.E. (1998.): Kako razviti emocionalnu inteligenciju djeteta, Mozaik knjiga, Zagreb.
- Takšić V. (2000): Validacija konstrukta emocionalne inteligencije, doktorska dizertacija
- Takšić V. (2000): Zbirka psihologijskih instrumenata, rukopis
- Takšić V. (2000.) Upitnik emocionalne kompetencije, Sveučilište u Rijeci, Odsjek za psihologiju, Rijeka.
- Wechsler (1956., rev. 1986): Wechslerov test inteligencije, Ljubljana.